

KUNTIEN ILMASTOKOKEILUT 2020

Loppuraportti 2020

Motiva Oy

Kuntien ilmastoratkaisut -kokeiluhaku

Syksy 2020

Kunnianhimoiset päästövähennystavoitteet voidaan saavuttaa vain siten, että kunnat ja alueet tekevät aktiivista ja vaikuttavaa ilmastotyötä. Kuntien ilmastokokeiluiksi valittiin 9 ennakkoluulotonta ideaa. Kokeilut käsittelivät kuntien ruokahävikkiä, kestävästä liikkumisesta ja ilmastoneuvontaa sekä kasvatusta. Jatkorahoitus myönnettiin neljälle kokeilulle.

- 9 kokeilua ja 27 toteuttaja-organisaatiota (kunnat, yritykset, järjestöt, korkeakoulut)
- Uusia ratkaisuja kuntien käyttöön (sähköautojen latauspisteet Nokialla ja ilmastoneuvonta neuvoloissa)
- Kansalaisten osallisuutta ilmastotyöhön eri ympäristöissä (koulut, kunnan työntekijät, kaupungin keskustassa liikkuvat).
- Esimerkkejä tavoittavuuksista:
 - Hämeenlinnan ruokakokeilu tavoitti 1500 koulun ruokapalvelua hyödyntävää oppilasta ja koulun henkilökuntaa.
 - Kuntoutussäätiön kokeilussa jaettiin 578 annosta koulujen hävikkiruokaa alueen asukkaille
- Toteutuneet vaikutukset ilmenevät usein vasta kokeilujakson jälkeen
- Kaksi toimijaa yhdistivät voimansa yhteisen jatkohankkeen muodossa.
- Esimerkki potentiaalisesta vaikutuksesta CO₂-päästöihin:
 - 1 terveydenhoitaja x 10 aktivoitunutta perhettä x 1000 kg CO₂-ekv vähennys /vuosi = 10 tonnia CO₂-ekv. vähennystä yhden terveydenhoitajan työpanoksesta vuodessa.

KOKEILUJEN LÄPIVIENTI

❖ Motiva vastasi kokeiluhaun viestinnästä ja tuki kokeilujen valintaprosessia. Kokeiluille järjestettiin kolme tapaamista, joissa jaettiin oppeja ja kokeiluja sparrattiin viestinnässä, osallisuudessa ja vaikuttavuudessa. Lisäksi kokeiluja kannustettiin kokeilujen kuulumisten kertomiseen digitaalisella Virtuaalikortteli-alustalla.

❖ 4/4 palautekyselyyn vastannutta koki hyötäneensä tapaamista. Enemmistö kokeiluista osallistui jokaiseen tapaamiseen (keskimäärin 7/9).

”Sparraukset olivat tosi hyödyllisiä ja niistä saatuja oppeja me hyödynnetään jatkossakin!”

❖ Virtuaalikorttelikeskusteluista koki hyötäneensä 2/4 vastaajasta.

”Alustassa ei ollut vikaa, luultavasti kiireiset kokeilijat eivät vain muistaneet kirjoitella sinne tarpeeksi usein ja keskustelu jäi vähäiseksi. Keskusteluissa ja sparraustapaamisissa olisi kannattanut yhdistää saman tyyppisiä kokeiluja tekevät ihmiset heti alkuun.”

❖ Kokeilujen julkiseen tulosjuhlaan osallistui 90 henkilöä kunnista, järjestöistä ja korkeakouluista.

KOKEILUT MEDIASSA

- ❖ Kokeiluhaun Twitter-julkaisujen orgaaniset tavoittavuudet ovat olleet (5000-9000 käyttäjää). Facebookin ja Instagramin mainoksia katseltiin yhteensä 34 720 kertaa 150 € markkinointipanostuksella. [Haun mainosvideo](#) tuotti 5000 käyttäjän kattavuuden. Hakemuksia saapui 54, mikä on muihin kokeiluhakuihin verrattuna hyvä määrä, vaikka vuoden 2019 haun 120 hakemukseen ei päästy.
- ❖ Kokeilut olivat esillä seuraavissa medioissa:
 - ❖ <https://yle.fi/uutiset/3-11630035>
 - ❖ <https://kuntalehti.fi/uutiset/ymparisto/kunnat-kokeilivat-miten-kuntalaisten-paastoja-voisi-pienentaa-tulevaisuudessa-neuvola-voi-kannustaa-perheita-vaikka-pyoraillemaan/>
 - ❖ https://www.co2-raportti.fi/index.php?page=ilmastouutisia&news_id=5467
 - ❖ <https://pro.almatalent.fi/article/kokeilut-kehittivat-ja-testasivat-uusia-ilmastoratkaisuja-kunnille/16172>
 - ❖ <https://www.radiopori.fi/uutiset/paikallinen/pori-keraa-palautetta-keskustan-alueen-elamyksellisista-reiteista>
 - ❖ <https://www.radiopori.fi/uutiset/paikallinen/porin-keskustaa-kehitetaan-luvassa-taidetta-opasteita-ja-uudenlaista-ajattelua>
 - ❖ <https://www.radiopori.fi/uutiset/paikallinen/pori-kaynnistaa-kilpailun-kaupunkitilan-elavoittamiseksi-yrjonkadulla>
 - ❖ <http://www.satakunnanviikko.fi/kotimaa/porin-keskustan-liikenteesta-kysely-netissa-6.56.83002.9f42a4b57c>
 - ❖ <https://www.nokiankaupunki.fi/ajankohtaista/nokian-kaupunki-edistaa-ilmastoystavallisia-liikkumistapoja-tuomalla-sahkoautojen-latauspisteita-toimipisteisiinsa/>
 - ❖ <https://www.ekotuki.fi/jos-kaikki-helsinkilaiset-elaisivat-kuten-ekotukihenkilot-paattajien-kannattaisi-keskittya-vahentamaan-lammityksen-paastoja/>

PALAUTETTA AVUSTUKSESTA

2. 2. Mikä oli kokeilurahoituksen merkitys kokeilun toteutuksessa? Millaiseksi koit sen suuruuden ja hakuprosessin?

Vastaajien määrä: 4

Vastaukset

Kokeilu ei olisi toteutunut ilman tätä rahoitusta ja sen avulla pääsimme kokeilemaan uusia toimintamalleja, jotka eivät sovi olemassaoleviin rahoituksiin.

Kokeilu ei olisi toteutunut ilman rahoitusta. Rahoitus oli pieni suhteessa siihen, mitä teimme kokeilussa. Kevyt raportointi ja helppo hakuprosessi jättivät tilaa itse projektin toteutukselle.

Hakuprosessi oli ketterä ja kevyt ja sopi hyvin siihen, että rahoituskin oli kohtuullisen pieni -mutta riittävä.

Kokeilurahoituksella sai helposti konkretisoitua idean ja kerättyä sitä kautta kokemusta, kannattaako kyseistä ideaa jatkojalostaa / kehittää ja ottaa laajemmin käyttöön.

KOKEILUJEN TULOSKORTIT

Sähköpyörä - avain fiksuun työliikkumiseen ja asiointiin

Heinäkuu 2020 – joulukuu 2020

Lappeenrannan kaupunki ja Lappeenrannan Pyöräilijät ry.

Kokeilun tavoitteena oli selvittää, miten hyvin sähköpyörillä voidaan korvata auton käyttöä kaupungin omassa toiminnassa, työmatkaliikenteessä ja asukkaiden asiointimatkoilla.

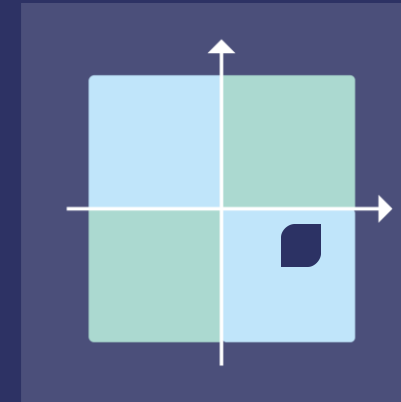
TULOKSET

- Yli viisikymmentä asukkaiden tekemää viikkovuokrausta
- 9 sähköpyörien kuukausivuokrausta kaupungin työntekijöiden käyttöön
- Autoilun mahdollinen väheneminen työpäivän aikaisessa käytössä

VAIKUTUKSET

- Kaupungin työntekijöiden työtehtävistä tunnistettiin useita kohteita, joissa auton käyttöä voitaisiin korvata sähköpyörällä.
- Sähköpyöräilyn helppous tutuksi kokeilijoille, kiinnostuksen lisääminen sähköpyöriä kohtaan.

PÄÄSTÖVÄHENNYPOTENTIAALI

VAIKUTUKSEN NOPEUS

Lisätietoja kokeiluista:

<https://www.kokeilunpaikka.fi/fi/kokeilu/sahkopyorien-sailytys-ja-latauspalvelulla-kohti-hiilineutraaleja-matkaketjuja-4>

Elämyksellisyydestä ratkaisuja vähäpäästöisiin liikkumisvaihtoehtoihin Porissa

Kesäkuu – joulukuu 2020

Porin kaupunki

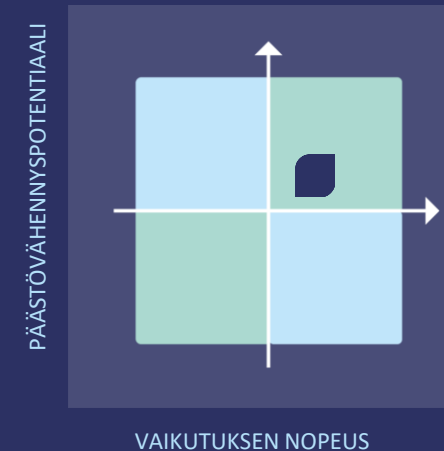
Tavoitteena oli etsiä ratkaisuja kestäväan liikkumiseen Porin matkakeskukselta keskustan ja Kirjurinluodon suuntaan. Kokeilussa haluttiin testata, miten erilaiset toiminnalliset, elämykselliset ja visuaaliset elementit sekä opastukset houkuttelevat kävelemään, pyöräilemään sekä viihtymään paremmin kaupunkitilassa.

TULOKSET

- Toiminnallisuudella, epätyypillisellä opastuksella ja kaupunkiympäristön viihtyisyyttä lisäämällä voidaan edistää kävelyä ja pyöräilyä.
- Käyttäjiltä saatiin palautetta reittien kehittämiseksi.
- Opasteiden kokonaisuuden hahmottamisessa oli haasteita, lyhyt kokeilujakso ja käytävissä olevat resurssit vaikuttivat. Yhteistyö ja osallisuus on tärkeä voimavara kestäväan liikkumisen edistämässä.

VAIKUTUKSET

- Toimenpiteet saivat hyvää palautetta käyttäjiltä. Palautteessa ihmiset arvioivat keskustan viihtyisyyden ja siellä vierailun lisääntyneen. Vastaavaa toivottiin myös muualle Poriin.
- Ennen – jälkeen –laskentojen perusteella kävelijä- ja pyöräilijämäärät reiteillä lisääntyivät.

Kasvishävikki voimavaraksi naapurustoon –kokeilu

Syksy 2020

Kuntoutussäätiö, yhteistyössä Helsingin kaupunki ja Palmia

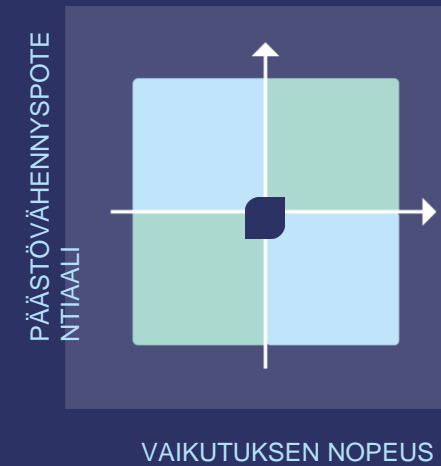
Kokeilun tavoitteena oli minimoida kouluruokailun hävikki sekä muuttaa ruokavaliota ilmastoystävällisemmäksi. Kouluruokailun kasvisruokahävikkiä jaettiin Helsingin Kannelmäen ja Malminkartanon lähiyhteisöissä, millä tavoiteltiin myös sosiaalisia hyötyjä, kuten osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämistä. Lisäksi kokeilussa jaettiin tietoa ruuan ja hävikin ilmastovaikutuksista.

TULOKSET

- Kokeilussa jaettiin 578 annosta koulujen hävikkiruokaa eli pienennettiin sekä koulujen että kuntalaisten hiilijalanjälkeä ruuankulutuksen osalta.
- Kaikkien kohderyhmien kiinnostus ja tieto ruuan ilmastovaikutuksista lisääntyi.

VAIKUTUKSET

- Asenteiden ja toiminnan muutos kohti ilmastokestävämpää ruokavaliota.
- Ruokahävikki vähenee ja ruokavaliota muuttuu ilmastokestävämmäksi, mikä voi pienentää jopa 30–40 % ruokailun hiilijalanjälkeä.

TULOKSET

- Keittiössä työ on nopeutunut ja siistiytynyt kun henkilökunnan ei tarvitse punnita syntynyttä hävikkiä.
- Kokeilun aikana on tavoitettu noin 300 hämeenlinnaista oppilasta
- Dataa on kerätty vastaa niin lyhyeltä ajalta, että hävikin vähenemää ei vielä voi havainnoida

VAIKUTUKSET

- Oppilaiden kiinnostus kestäviä elämäntapoja ja ruokahävikkiä kohtaan kasvoi.
- Jatkossa ateriasuunnittelutyössä osataan ottaa paremmin hävikki huomioon.
- Aikaisemmat biovaakojen käyttökokemukset osoittavat, että niiden käyttö vähentää hävikkiä, ja sitä kautta myös CO2-päästöt vähenevät.

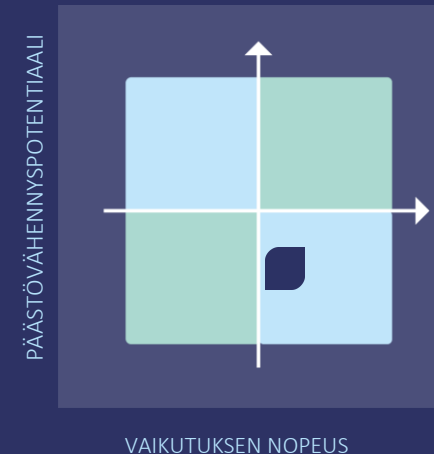

Hävitetään hävikki - vähennetään hävikkiä ja pienennetään hiilijalanjälkeä!

Syksy 2020

Palmia Oy & Hämeenlinnan kaupunki

Kokeilun tavoitteina oli vähentää kouluissa syntyvää hävikkiä, parantaa ateriasuunnittelua hävikkidatan avulla, tehostaa keittiöhenkilökunnan työtä ja edistää kestäviä elämäntapoja.

Lisätietoja kokeiluista:

<https://www.kokeilunpaikka.fi/fi/kokeilu/havitetaan-havikki-vahennetaan-havikkia-ja-pienennetaan-hiilijalanjalkea>

Olemassa olevan infran digitalisointi sähköautojen latausratkaisuiksi kunnan omistamissa kiinteistöissä

Kesäkuu-joulukuu 2020

Yhteistyössä Cation Oy:n ja Nokian kaupungin kanssa.

Kokeilun tavoitteena oli tutkia, miten kunnat voivat mahdollistaa olemassa olevan ja omistamansa infran käytön sähköajoneuvojen latauksessa työpäivien aikana henkilökunnalle.

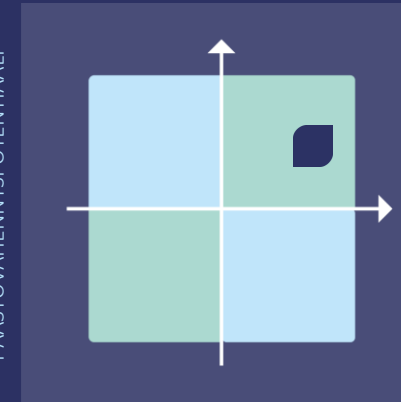
TULOKSET

- Kokeilun tuloksena digitalisoitiin Nokian kaupungille useita lämpötolppia siten, että sähköajoneuvojen lataus oli mahdollista maksua vastaan ja latausteho rajattiin järjestelmän kautta turvalliselle 8 ampeerin tasolle.
- Kokeilun aikana laitteille muodostui käyttäjäkuntaa, joka latasi päivittäin.

VAIKUTUKSET

- Kokeilulla pystyttiin todistamaan, että olemassa olevan infran hyödyntäminen sähköajoneuvojen latauksessa on mahdollista tehdä siten, että lataus tapahtuu turvallisesti, maksu latauksesta kohdistuu suoraan käyttäjälle ja maksu siirtyy digitaalisesti infran omistajalle.
- Kokeilussa havaittiin, että lataamisen vaivattomuus lisää lataamisen aktiivisuutta. Lataus mahdollisti erityisesti hybridiautoilijoiden työmatkat CO2-vapaasti.

PÄÄSTÖVÄHENNYPOTENTIAALI

VAIKUTUKSEN NOPEUS

Lisätietoja kokeiluista: <https://www.kokeilunpaikka.fi/fi/kokeilu/olemassa-olevan-infran-digitalisointi-sahkoisen-liikkumisen-latausratkaisuissa-kunnan-omistamissa-kiinteistoissa-yhteistyoprojekti-nokian-kaupungin-ja-echargie-cation-oy-n-kanssa>

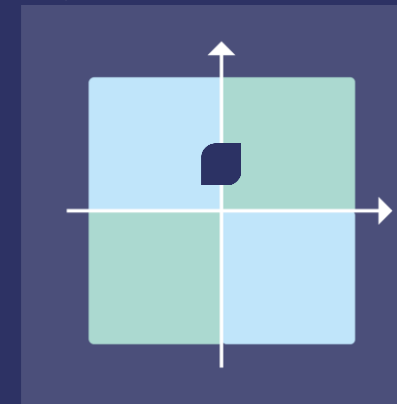
TULOKSET

- Ilmaston, kestävyys ja terveyden edistämisen yhdistäminen koettiin mielekkääksi ja tärkeäksi sekä neuvolahenkilökunnan että asiakasperheiden puolelta.
- Kokeilu toi esiin suuren tarpeen ilmasto- ja kestävyyskoulutukselle ja konkreettisten työkalujen kehittämiseksi näiden asioiden yhdistämistä varten.

VAIKUTUKSET

- Yhden terveydenhoitajan kautta tavoitetaan kymmeniä perheitä viikossa.
- Jos elämäntapamuutoksia tapahtuu päästövähennyspotentiaali voi olla: 10 000 terveydenhuollon ammattilaista x 100 asiakasperhettä vuodessa x 1 000 kg CO₂-ekv. päästövähennys = 1 000 000 tonnin CO₂-ekv. päästövähennys.
- Jatkohankkeena neuvolan käyntirunko päivitetään kestävyys näkökohtia huomioiden.

PÄÄSTÖVÄHENNYPOTENTIAALI

VAIKUTUKSEN NOPEUS

Soten ekologinen jälleenrakennus - ympäristöystävällisyys osana neuvolan arkea

Syksy 2020

Lääkäriin sosiaalinen vastuu, Kokonaisvaltaisen ja kestävänsysteemisen muutoksen verkosto Kudelma (HY), Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä, Lahden kaupunki.

Kokeilun tavoitteena oli kokeilla kestävien elämäntapavalintojen ohjausta neuvolan asiakkaille. Kokeilussa Lahden Ahtialan neuvolan terveydenhoitajat tunnistivat kestävyysasiantuntijoiden kanssa neuvolan mahdollisuuksia ilmastokestävän arjen edistämässä. Perheet olivat mukana ideoimassa tulevaisuuden kestävä neuvolaa. Lisäksi kokeilussa testattiin digitaalisia sovelluksia ilmastoystävällisten valintojen tukena.

Lisätietoja kokeilusta:

<https://www.kokeilunpaikka.fi/fi/kokeilu/sote-sektorin-ekologinen-jalleenrakennus>

1,5 asteen elämäntapojen opetus kouluissa

2020

D-mat oy, Vantaan kaupunki, Lappeenrannan kaupunki, Lahden kaupunki, Martinlaakson lukio, Ammattiopisto Varia, Salpausselän peruskoulu, Sammonlahden koulu, Lyseon lukio, LUT-yliopiston Junior University.

Kokeilun tavoitteena oli Kokeilla ja kehittää 1,5 asteen palapeli koulujen käyttöön sopivaksi. 1,5 asteen palapeli edistää ymmärrystä kestävästä elämäntavoista ja kiihdyttää kuntalaisten siirtymistä ilmastoystävällisiin elämäntapoihin.

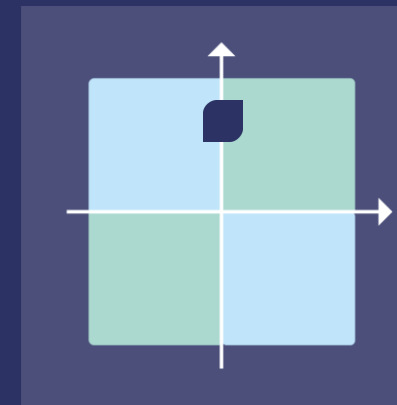
TULOKSET

- Oppeja, miten peliä ja peliopasta tulisi kehittää nuorille ja opettajille sopivaksi
- Oppimista kestävästä elämäntavoista
- Keskustelun ja vuorovaikutuksen synnyttämistä luokissa sekä kotona

VAIKUTUKSET

- Palapeli soveltuu skaalattavaksi kokonaisten ikäluokkien käyttöön
- Tulevaisuuden aikuiset – Ilmastotietoiset kuntalaiset

PÄÄSTÖVÄHENNYPOTENTIAALI

VAIKUTUKSEN NOPEUS

TULOKSET

- Osallisuusmallia testattiin kahdessa eri kohderyhmässä; Tahmelan huvilassa ja Helsingin kaupungin ekotukihenkilöiden keskuudessa.
- Osallisuusmalliin sisältävät päästölajiryhmät, kuten lämmitys, kulutussähkö ja liikenne, koettiin mielekkäiksi, selkeiksi tavaksi hahmottaa omia päästövähennyksiä.

VAIKUTUKSET

- Menetelmää voi hyödyntää jatkossa osana kuntien ilmastotyötä ja vuorovaikutusta kuntalaisten kanssa.

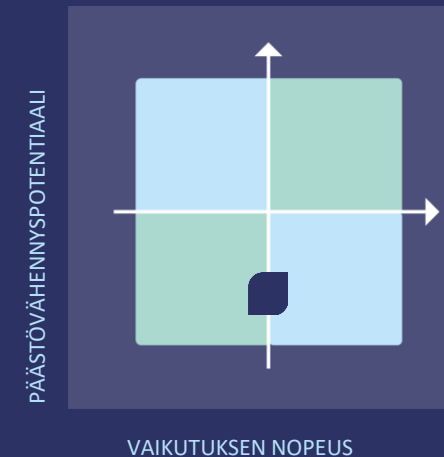

Muutetaan yksilön ilmastoahdistus päättäjien vastuun määrittelyksi ja yhteiseksi ongelmanratkaisuksi

Sysky 2020

Avanto insight oy, Helsingin kaupungin
kaupunkiympäristötoimialan ilmastotiimi,
Ekotukihenkilöt.

Kokeilussa kehitettiin osallisuusmallia kuntien ilmastotyön tueksi. Kokeilussa pyrittiin selvittämään, voiko tietoa yksilön elämäntapavalinnoista hyödyntää määrittämään, kuinka vastuu päästövähennystavoitteiden saavuttamisesta yksilöiden ja päättäjien välillä jakaantuu.

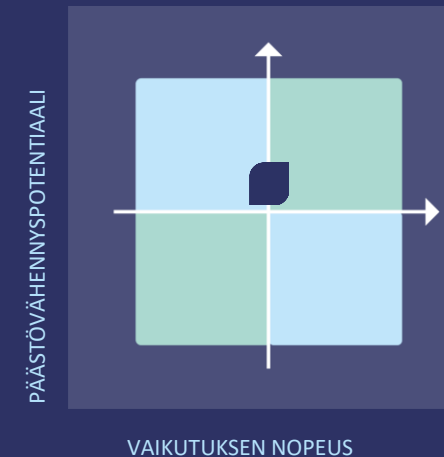

TULOKSET

- Yhteisöllisessä kompostikokeilun kompostointialueet valmistuivat vasta vuoden 2020 viimeisinä päivinä, joten varsinaisia kokeilun tuloksia päästään seuraamaan vasta vuoden 2021 alussa
- Yhteisökomposti alueita rakennettiin kaksi ja toinen sijaitsee Pelkosenniemen kylällä koulun ja jätteidenkeräyspisteen läheisyydessä ja toinen alue sijaitsee Pyhätunturin matkailualueen jätepisteen yhteydessä.

VAIKUTUKSET

- Vaikka kompostialueista on kokemusta vasta rakentamisvaiheesta, paljon on jo opittu. Tulevaisuudessa vastaavanlaisia alueita rakennettaessa olisi hyvä tehdä yhteistyötä mahdollisesti alueella sijaitsevien oppilaitosten kanssa.
- Tässä kokeilussa kompostointialueen rakenteet tehtiin uudesta sahatavarasta. Materiaalikustannukset nousivat urakoitsijan alkuperäistä kustannuslaskelmaa suuremmaksi. Tämän tyyppisen alueen rakentamisessa olisi voinut käyttää kierrätettyä puutavaraa kiertotalouden mukaisesti.
- Hankkeeseen ostettiin uudet aurinkopuhaltimet, mutta aurinkopuhallin sovelluksesta löytyy myös tee-se -itse versioita, joita olisi voitu myös hyödyntää tässäkin kokeilussa, erityisesti silloin, jos mukana olisi ollut oppilaitos.

Aurinkopaneelien hyödyntäminen yhteisökompostoinnissa ja kasvinviljelyssä Lapin olosuhteissa 2020-2021

Pelkosenniemen kunta ja Vähä C-hanke

Tavoitteena oli tutkia, voidaanko aurinkopuhaltimella ylläpitää kompostin toimintaa pitkillä pakkasjaksoilla ja pidentää kasvukautta kasvinviljelyssä Lapin olosuhteissa. Lisäksi kokeilussa oli tavoitteena tutkia yhteisökompostoinnin onnistumista.